

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ELEANOR SHARPSTON
12 päivänä toukokuuta 2016¹

Asia C-555/14

**IOS Finance EFC SA
vastaan
Servicio Murciano de Salud**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Juzgado Contencioso-Administrativo n.o 6, Murcia (Murcian hallintotuomioistuin nro 6, Espanja))

Direktiivit 2000/35/EY ja 2011/7/EU — Kaupallisissa toimissa tapahtuvat maksuviivästyksset — Yritysten ja viranomaisten väliset kaupalliset toimet — Kohtuuttomat sopimusehdot ja sopimattomat menettelyt

1. Maksuviivästyksiä koskevan direktiivin² mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että maksupäivää tai -aikaa, viivästyskorkoa tai perintäkuluja korvaamista koskevaa sopimusehtoa tai menettelyä joko ei voida panna täytäntöön tai että se antaa oikeuden vaatia vahingonkorvausta, jos sopimusehto on selvästi kohtuuton tai menettely on selvästi sopimaton velkojaa kohtaan. Tässä yhteydessä selvästi kohtuuttomiin sopimusehtoihin tai selvästi sopimattomiin menettelyihin kuuluvat ne ehdot ja menettelyt, joiden mukaan viivästyskorkoa ei voida periä tai perintäkuluista ei voi saada korvausta. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että kaupallisissa toimissa, joissa velallinen on viranomainen, velkojalla on oikeus lakisääteiseen viivästyskorkoon ilman, että maksuistutus on tarpeen.

2. Espanjassa hallintoviranomaisten maksuviivästyksen torjumiseksi toteutettavista kiireellisistä toimenpiteistä ja talousvaikeuksissa olevien kuntien ja alueiden tuesta 28.6.2013 annetussa kuninkaan asetuksessa 8/2013 (Real Decreto-ley 8/2013, de 28 de junio, de medidas urgentes contra la morosidad de las administraciones públicas y de apoyo a entidades locales con problemas financieros, jäljempänä kuninkaan asetus 8/2013) säädetään poikkeuksellisesta rahoitusjärjestelmästä, jossa yritykset, joilla oli saatavia maksuongelmista kärsiviltä viranomaisilta, voivat luopua koroista ja tuomioistuini- ja perintäkuluja korvaamisesta vastineeksi pääsaatavan välittömästä maksamisesta. Järjestelmän vaikutuksesta velvollisuus maksaa koko velka peruuntuu ja mahdolliset oikeudenkäynnit päättyvät.

3. Myyntilaskurahoitusyhtiö (ns. factoring-yhtiö) hankki useita saatavia, joita toimittajilla oli Espanjan alueelliselta terveysviranomaiselta, ja vaati Espanjan tuomioistuimissa näiden saatavien maksamista korkoineen ja perintäkuluneen. Tämän jälkeen se liittyi poikkeukselliseen rahoitusjärjestelmään ja sai perittyä (lähes) koko päävelan määrän. Yhtiö on kuitenkin nostanut kanteen, jossa se riitauttaa sen, ettei se voi vaatia korkojen maksamista ja perintäkuluja korvaamista, mikä on sen mukaan vastoin maksuviivästyksiä koskevaa direktiiviä.

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

2 — Tällä hetkellä kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästyksen torjumisesta 16.2.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/7/EU (EUVL 2011, L 48, s. 1), joka on kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästyksen torjumisesta 29.6.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/35/EY (EYVL 2000, L 200, s. 35) uudelleenlaadittu toisinto.

4. Juzgado Contencioso-Administrativo n.º 6, Murcia (Murcian hallintotuomioistuin nro 6) pyytää ennakkoratkaisua maksuviivästyksiä koskevan direktiivin tulkinnasta sen selvittämiseksi, onko kantajan väite pätevä. Komissio on tämän lisäksi nostanut esiin sen, sovelletaanko pääasian vaatimukseen ajallisesti maksuviivästyksiä koskevan direktiivin (direktiivi 2011/7) nyt voimassa olevaa versiota vai sen edeltäjää (direktiivi 2000/35).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Direktiivi 2000/35

5. Direktiiviä 2000/35 sovellettiin ”kaikkiin kaupallisista toimista korvauksena suoritettaviin maksuihin” (1 artikla), ja kaupallisilla toimilla tarkoitettiin ”yritysten tai yritysten ja viranomaisten välisiä toimia, jotka johtavat tavaroiden toimittamiseen tai palvelujen suorittamiseen korvausta vastaan” (2 artiklan 1 alakohta).

6. Direktiivin 3 artiklassa säädettiin erityisesti seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että:

- a) sopimuksessa määrättyä maksupäivää tai siinä määrätyn maksuajan päättymistä seuraavasta päivästä lukien on maksettava d alakohdan mukaista korkoa;
- b) jos maksupäivää tai maksuaikaa ei ole määrätty sopimuksessa, korkoa on maksettava ilman, että maksumuistutus on tarpeen

- i) 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona velallinen on vastaanottanut laskun tai sitä vastaavan maksuvaatimuksen, tai

--

- c) velkojalla on oikeus viivästyskorkoon, mikäli

- i) velkoja on täyttänyt sopimukseen ja lakiin perustuvat velvoitteensa; ja

- ii) velkoja ei ole saanut erääntyntä määrää ajoissa, paitsi jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä;

- d) viivästyskorko (’lakisääteinen korko’), jota velallisella on velvollisuus maksaa, on Euroopan keskuspankin viimeisimpään perusrahoitusoperaatioonsa ennen kyseisen puolivuotiskauden ensimmäistä kalenteripäivää soveltama korko (’viitekorko’) korotettuna vähintään seitsemällä prosenttiyksiköllä (’marginaali’), jollei sopimuksesta muuta johdu. --

- e) lukuun ottamatta tapauksia, joissa velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä, velkojalla on oikeus vaatia velalliselta kohtuullista korvausta asiaankuuluvista perintäkuluista, jotka ovat aiheutuneet velallisen maksuviivästyksestä. Tällaisten perintäkulujen osalta on noudatettava avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteita ottaen huomioon kyseessä oleva velka. Jäsenvaltiot voivat edellä mainittuja periaatteita noudattaen määrätä erisuuruisille veloille perintäkulujen enimmäismäärän.

--

3. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että maksupäivää tai maksuviivästyksen seurauksia koskevaa sopimusta, joka ei ole 1 kohdan b, c tai d alakohdan tai 2 kohdan säännösten mukainen, joko ei voida panna täytäntöön tai että se antaa oikeuden vaatia vahingonkorvausta, jos se kaikki tapausta koskevat seikat, mukaan lukien hyvä kauppatapa ja tuotteen luonne, huomioon ottaen on selvästi kohtuuton velkojaa kohtaan. Ratkaistaessa sitä, onko sopimus selvästi kohtuuton velkojaa kohtaan, otetaan huomioon muun muassa se, onko velallisella objektiivista syytä poiketa 1 kohdan b, c ja d alakohdan ja 2 kohdan säännöksistä. Jos tällaista sopimusta pidetään selvästi kohtuuttomana, noudatetaan lakisäätteisiä ehtoja, jolleivät kansalliset tuomioistuimet määrää muita ehtoja, jotka ovat kohtuulliset.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että velkojien ja kilpailijoiden etujen mukaisesti on käytettävissä riittäviä ja tehokkaita keinoja, joilla estetään 3 kohdassa tarkoitettujen selvästi kohtuuttomien ehtojen käytön jatkaminen.

– –”

7. Direktiivin 6 artiklassa edellytettiin, että jäsenvaltiot panevat direktiivin täytäntöön viimeistään 8.8.2002, mutta siinä sallittiin se, että ne pitävät voimassa tai saattavat voimaan säännöksiä, jotka ovat velkojalle edullisempia kuin direktiivin noudattamiseksi on tarpeen, ja jättävät direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle erityisesti ennen 8.8.2002 tehdyt sopimukset.

Direktiivi 2011/7

8. Direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämän direktiivin tavoitteena on kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjuminen, jotta voidaan varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta ja edistää näin yritysten ja erityisesti pienten ja keski suurten yritysten (pk-yritysten) kilpailukykyä.

2. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin kaupallisista toimista korvauksena suoritettaviin maksuihin.

3. Jäsenvaltiot voivat jättää sen soveltamisalan ulkopuolelle velat, joiden osalta on aloitettu maksukyvyyttömyysmenettely velallista vastaan, mukaan luettuna menettely, jonka tavoitteena on velkojen uudelleenjärjestely.”

9. Direktiivin 2 artiklan 1 alakohdassa kaupalliset toimet määritellään samalla tavoin kuin direktiivin 2000/35 2 artiklan 1 alakohdassa.

10. Direktiivin 4 artikla koskee yritysten ja viranomaisten välisiä kaupallisia toimia. Sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaupallisissa toimissa, joissa velallinen on viranomainen, velkojalla on 3, 4 tai 6 kohdassa määritellyn ajan päätyttyä oikeus lakisäätteiseen viivästyskorkoon ilman, että maksumuistutus on tarpeen, kun seuraavat edellytykset täyttyvät:

a) velkoja on täyttänyt sopimukseen ja lakiin perustuvat velvoitteensa; ja

b) velkoja ei ole saanut eräntynyttä määrää ajoissa, paitsi jos velallinen ei ole vastuussa viivästyksestä.”

11. Direktiivin 4 artiklan 3, 4 ja 6 kohdassa maksuajaksi täsmennetään 30 päivää ja tietyissä olosuhteissa enintään 60 päivää.

12. Direktiivin 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viivästyskoron tullessa kaupallisissa toimissa maksettavaksi 3 tai 4 artiklan mukaisesti velkojalla on oikeus saada velalliselta vähintään kiinteä 40 euron summa.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 kohdassa tarkoitettu kiinteä summa on maksettava, ilman että maksumuistutus on tarpeen, korvauksena velkojan omista perintäkuluista.

3. Velkojalla on oikeus saada velalliselta 1 kohdassa tarkoitettun kiinteän summan lisäksi kohtuullinen korvaus perintäkuluista, jotka ylittävät tämän kiinteän summan ja ovat aiheutuneet velallisen maksuviivästyksestä. Näihin kuluihin voisivat sisältyä menot, jotka ovat aiheutuneet muun muassa lakimiehen tai perintätoimiston käyttämisestä.”

13. Direktiivin 7 artiklassa säädetään erityisesti seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että maksupäivää tai -aikaa, viivästyskorkoa tai perintäkulojen korvaamista koskevaa sopimusehtoa tai menettelyä joko ei voida panna täytäntöön tai että se antaa oikeuden vaatia vahingonkorvausta, jos sopimusehto on selvästi kohtuuton tai menettely on selvästi sopimaton velkojaa kohtaan. Ratkaistaessa sitä, onko sopimusehto selvästi kohtuuton tai menettely selvästi sopimaton velkojaa kohtaan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettulla tavalla, otetaan huomioon kaikki tapausta koskevat seikat, mukaan lukien:

a) selvä poikkeaminen hyvästä liiketavasta kunniallisen ja vilpittömän menettelyn vaatimuksen vastaisesti;

b) tuotteen tai palvelun luonne; ja

c) se, onko velallisella objektiivista syytä poiketa lakisääteisestä viivästyskorosta [tai] maksuajasta – –.

2. Sopimusehto tai menettely, jonka mukaan viivästyskorkoa ei voida periä, on 1 kohtaa sovellettaessa katsottava selvästi kohtuuttomaksi tai sopimattomaksi.

3. Sopimusehto tai menettely, jonka mukaan perintäkuluista ei voi saada korvausta 6 artiklan mukaisesti, on 1 kohdan soveltamiseksi oletettava selvästi kohtuuttomaksi tai sopimattomaksi.

– –”

14. Direktiivin 12 artiklassa säädetään erityisesti seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on saatettava 1–8 ja 10 artiklan noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 16 päivänä maaliskuuta 2013. – –

– –

3. Jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai saattaa voimaan säännöksiä, jotka ovat velkojalle edullisempia kuin tämän direktiivin noudattamiseksi on tarpeen.

4. Saattaessaan tätä direktiiviä osaksi kansallista lainsäädäntöä jäsenvaltiot päättävät, jättävätkö ne sen soveltamisalan ulkopuolelle sopimukset, jotka on tehty ennen 16 päivää maaliskuuta 2013.”

15. Direktiivin 13 artiklassa säädetään erityisesti seuraavaa:

”Kumotaan direktiivi 2000/35/EY 16 päivästä maaliskuuta 2013 alkaen, sanotun kuitenkin vaikuttamatta jäsenvaltioiden velvollisuuteen noudattaa määräaika, jonka kuluessa niiden on saatettava mainittu direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sovellettava sitä. Mainittua direktiiviä sovelletaan kuitenkin edelleen sopimuksiin, jotka on tehty ennen kyseistä päivää ja joihin tätä direktiiviä ei sovelleta 12 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

--”

Espanjan oikeus

16. Direktiivi 2000/35 saatettiin osaksi Espanjan lainsäädäntöä kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 29.12.2004 annetulla lailla 3/2004 (Ley 3/2004, de 29 de diciembre, por la que se establecen medidas de lucha contra la morosidad en las operaciones comerciales, jäljempänä laki 3/2004). Sitä sovellettiin 8.8.2002 jälkeen tehtyihin sopimuksiin.

17. Direktiivi 2011/7 saatettiin osaksi Espanjan lainsäädäntöä toimenpiteistä yrittäjien tukemiseksi, kasvun edistämiseksi ja työpaikkojen luomiseksi 22.2.2013 annetulla kuninkaan asetuksella 4/2013 (Real Decreto-ley 4/2013, de 22 de febrero, de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo, jäljempänä kuninkaan asetus 4/2013),³ jonka 33 §:llä muutettiin lakia 3/2004. Lain 3/2004 9 §:n 1 momentissa säädetään nykyisin erityisesti seuraavaa:

”Pätemättömiksi katsotaan sellaiset osapuolten välillä sovitut maksun eräpäivää tai viivästymisen seurauksia koskevat sopimusehdot, jotka poikkeavat -- maksun määräajan ja lakisääteisen viivästyskoron osalta, sekä ehdot, jotka ovat vastoin 6 §:ssä tarkoitettujen viivästyskorkojen vaatimisen edellytyksiä, jos kohtuuttomana pidettävästä sisällöstä aiheutuu vahinkoa velkojalle, kun huomioon otetaan kaikki asiaan liittyvät seikat, muun muassa tuotteen tai palvelun luonne, velallisen antamat lisätakeet ja kaupan tavanomaiset käytännöt. Kohtuuttomana pidetään ehtoa, jolla suljetaan pois -- perintäkulojen korvaaminen.

--

Määritettäessä, onko ehto kohtuuton tai menettely sopimaton velkojan kannalta, otetaan huomioon muun muassa se, onko velallisella jokin objektiivinen syy poiketa -- maksun määräajasta ja -- lakisääteisestä viivästyskorosta, sekä tavaran tai palvelun luonne tai se, onko kyseessä selvä poikkeaminen hyvästä liiketavasta vilpittömän ja lojaalin menettelyn vaatimuksen vastaisesti.

Niin ikään määritettäessä, onko ehto kohtuuton tai menettely sopimaton, otetaan huomioon kaikki tapaukseen liittyvät seikat, mukaan lukien se, onko [ehdon tai menettelyn] päätarkoituksena parantaa velallisen maksuvalmiutta velkojan kustannuksella tai onko päätoimeksisaaja asettanut toimittajilleen tai alihankkijoilleen sellaisia maksuehtoja, jotka eivät ole perusteltuja päätoimeksisaajaa itseään koskevien ehtojen tai muiden objektiivisten syiden perusteella.”⁴

3 — Näin ainakin todetaan ennakkoratkaisupyyntönsä. Espanjan hallitus ilmoitti kirjallisissa huomautuksissaan, että direktiivi olisi pantu täytäntöön toimenpiteistä yrittäjien tukemiseksi, kasvun edistämiseksi ja työpaikkojen luomiseksi 26.7.2013 annetulla lailla 11/2013 (Ley 11/2013, de 26 de julio, de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo). En ota kantaa siihen, kumpi näistä säädöksistä on oikea.

4 — Ennakkoratkaisupyyntönsä todetaan, että kyseistä momenttia on muutettu yritysten velkojen uudelleenrahoittamiseksi ja uudelleenjärjestelemiseksi toteutettavien kiireellisten toimenpiteiden hyväksymisestä 30.9.2014 annetulla lailla 17/2014 (Ley 17/2014, de 30 de septiembre, por la que se adoptan medidas urgentes en materia de refinanciación y reestructuración de deuda empresarial). Siinä ei kuitenkaan selitetä, miten momenttia on muutettu.

18. Kyseisen asetuksen kolmannessa siirtymäsäännöksessä säädetään ennen kuninkaan asetuksen 4/2013 voimaantuloa tehdyistä sopimuksista seuraavaa:

”[Lakia 3/2004], sellaisena kuin se on muutettuna, sovelletaan vuoden kuluttua sen voimaantulosta kaikkien sopimusten täytäntöönpanossa, vaikka sopimukset olisi tehty tätä aiemmin.”

19. Kuninkaan asetuksessa 8/2013⁵ säädettiin muun muassa Murcian autonomisen alueen (Comunidad Autónoma de la Región de Murcia) toimittajille kuuluvien maksujen poikkeuksellisen rahoitusjärjestelmän, joka oli otettu käyttöön ja jota oli jatkettu kahdella aiemmalla kuninkaan asetuksella, kolmannesta ja viimeisestä vaiheesta. Kyseisen järjestelmän mukaan toimittajat luopuivat siitä osasta saatavaa, joka johtuu hallintoviranomaisen maksuviivästyksestä, vastineeksi pääsaatavan välittömästä maksamisesta.⁶

20. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että mainitun kuninkaan asetuksen tarkoituksena oli säätää poikkeuksellisista ja kiireellisistä suhdannepoliittisista toimenpiteistä, joilla vähennetään ja torjutaan hallintoviranomaisten maksuviivästyksiä ennen kuin toteutetaan rakenteellisia toimenpiteitä talousarvion vakautta ja kestäväää varainhoitoa koskevien tavoitteiden täyttämiseksi.

21. Kuninkaan asetuksen 6 §:ssä, jonka otsikko oli ”Maksuvelvoitteiden täyttämisen vaikutukset”, säädettiin seuraavaa:

”Toimittajalle suoritettava maksu johtaa autonomisen alueen tai paikallisen julkisyhteisön sekä toimittajan välillä tehtyyn sopimukseen perustuvan saatavan lakkaamiseen pääsaatavan, korkojen, tuomioistuinkulujen ja muiden liitännäiskulujen osalta.”

Tosiseikat, asian käsittelyn vaiheet ja ennakkoratkaisukysymykset

22. Useat terveydenhuoltoalan toimittajat toimittivat vuosina 2008–2013 tavaroita ja tarjosivat palveluita Servicio Murciano de Saludin (Murcian sairaanhoitopiiri) alaisille lääkärikeskuksille, mutta tämä ei maksanut kyseisiä laskuja eräpäivään mennessä.

23. IOS Finance EFC S.A. osti mainituilta toimittajilta tiettyjä maksamatta oleviin laskuihin liittyviä saatavia.⁷ Syyskuussa 2013 se esitti Servicio Murciano de Saludille maksuvaatimuksen seuraavista summista: 2 780 463,37 euroa, joka vastaa maksamatta olevia laskuja, joihin liittyvät perintäoikeudet oli siirretty sille; 165 164,24 euroa maksamatta oleville laskuille 2.9.2013 mennessä kertyneitä viivästyskorkoja, sanotun vaikuttamatta korkojen kertymisen jatkumiseen, ja 14 256,35 euroa korvauksena perintäkuluista. Servicio Murciano de Salud ei maksanut näitä.

24. Joulukuussa 2013 IOS Finance ilmoitti nostavansa hallintokanteen esittämänsä maksuvaatimuksen implisiittisestä hylkäämisestä. Tämän jälkeen se kuitenkin liittyi Murcian autonomisen alueen toimittajille kuuluvien maksujen poikkeukselliseen rahoitusjärjestelmään, sellaisena kuin siitä säädetään kuninkaan asetuksessa 8/2013, ja sen 2 jakson 3 vaiheeseen siinä säädetyin vaikutuksin. Vaaditusta pääsaatavasta IOS Financelle maksettiin kyseisen järjestelmän kautta 2 765 621,79 euroa. Sille ei kuitenkaan maksettu viivästyskorkoja eikä se saanut korvausta perintäkuluista.

5 — Mainittu edellä tämän ratkaisuehdotuksen 2 kohdassa.

6 — Istunnossa ilmoitettiin, ettei järjestelmään ole voinut liittyä enää 31.12.2013 jälkeen.

7 — Vaikka ennakkoratkaisupyyntöissä ei ilmoiteta saatavien siirtymisen päivämäärää tai päivämääriä, IOS Financen asianajaja ilmoitti istunnossa esitettyyn kysymykseen antamassaan vastauksessa, että yritys oli ostanut saatavat ennen kuninkaan asetuksen 8/2013 mukaisen uudelleenrahoittamissuunnitelman käyttöönottoa.

25. IOS Finance nosti toukokuussa 2014 kanteen Juzgado Contencioso-Administrativo n.º 6, Murciaassa (Murcian hallintotuomioistuin nro 6) ja vaati 272 771,03 euron suuruisten viivästyskorkojen maksamista sekä 14 256,35 euroa korvauksena perintäkuluista.

26. Se väittää seuraavaa: a) oikeudesta viivästyskorkoihin ja perintäkulujen korvaamiseen ei voida luopua, vaan se syntyy lain nojalla, kun maksun eräpäivä ylittyy eikä hallintoviranomainen ole maksanut pääsaatavaa, b) kuninkaan asetus 8/2013 on unionin oikeuden vastainen siltä osin kuin siinä säädetään, että pääsaatavan maksaminen johtaa korkojen, tuomioistuinkulujen ja muiden liitännäiskulujen lakkaamiseen, ja c) maksuviivästyksiä koskevaa direktiiviä sovelletaan välittömästi siltä osin kuin siinä todetaan, että sopimusehdot ovat selvästi kohtuuttomia ja menettelyt selvästi sopimattomia, jos niiden mukaan viivästyskorkoa ei voida periä ja perintäkuluista ei voi saada korvausta.

27. Servicio Murciano de Saludin mukaan liittyminen toimittajille kuuluvien maksujen poikkeukselliseen rahoitusjärjestelmään oli vapaaehtoista eikä viivästyskorkoja ja perintäkulujen korvaamista koskevasta oikeudesta luopuminen tapahtunut ennen saatavan syntymistä vaan vasta sen jälkeen, kun saatava oli syntynyt ja jäänyt maksamatta.

28. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epätietoinen sovellettavan unionin oikeuden tulkinnasta ja siitä, onko sovellettu Espanjan oikeus sopusoinnussa unionin oikeuden kanssa. Se on näin ollen esittänyt unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”Kun huomioon otetaan [direktiivin 2011/7] 4 artiklan 1 kohta, 6 artikla sekä 7 artiklan 2 ja 3 kohta,

onko direktiivin 2011/7 7 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, ettei jäsenvaltio voi asettaa saatavan pääoman perimisen ehdoksi viivästyskoroista luopumista, ja

onko direktiivin 2011/7 7 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, ettei jäsenvaltio voi asettaa saatavan pääoman perimisen ehdoksi perintäkulujen korvaamisesta luopumista?

Jos kahteen edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voiko velallinen, joka on hankintaviranomainen, vedota osapuolten tahdon autonomiaan välttääkseen velvollisuutensa maksaa viivästyskorot ja perintäkulut?”

29. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet IOS Finance, Espanjan ja Saksan hallitukset sekä Euroopan komissio. IOS Finance, Espanjan hallitus ja komissio esittivät suullisia huomautuksia 2.3.2016 pidetyssä istunnossa.

Asian tarkastelu

Alustavat huomautukset

30. Vaikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymysten taustalla näyttää olevan oletus siitä, että pääasian tosiseikkoihin ajallisesti sovellettava säädös on direktiivi 2011/7, komissio huomauttaa kirjallisissa huomautuksissaan, ettei asia ole välttämättä näin yksinkertainen.

31. Komissio huomauttaa, että direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat saattaessaan kyseistä direktiiviä osaksi kansallista lainsäädäntöä jättää sen soveltamisalan ulkopuolelle sopimukset, jotka on tehty ennen 16.3.2013. Se jatkaa, että kuninkaan asetuksessa 4/2013 säädetyn siirtymäsäännöksen mukaan lakia 3/2004 sovelletaan edelleen ”vuoden kuluttua sen voimaantulosta”

kaikkien sopimusten ”täytäntöönpanossa”, ”vaikka sopimukset olisi tehty tätä aiemmin”. Tästä se päättee, että Espanjan lainsäätävä päätti jättää direktiivin 2011/7 soveltamisalan ulkopuolelle sopimukset, jotka oli tehty ennen kuninkaan asetuksen 4/2013 voimaantuloa eli ennen 24.2.2014. Niihin siis sovelletaan direktiiviä 2000/35.

32. En ota kantaa kyseisen siirtymäsäännöksen merkitykseen tai sen soveltamiseen pääasiassa kyseessä oleviin sopimuksiin. Näiden seikkojen arvioiminen kuuluu kansallisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, että kansallinen tuomioistuin on muodollisesti esittänyt ennakkoratkaisukysymyksen viittaamalla tiettyihin unionin oikeuden määräyksiin tai säännöksiin, ei kuitenkaan estä unionin tuomioistuinta esittämästä kansalliselle tuomioistuimelle kaikkia tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa käsiteltävänä olevaa asiaa, riippumatta siitä, mihin kansallinen tuomioistuin on kysymyksiään esittäessään viitannut. Unionin tuomioistuimen on poimittava kaikista kansallisen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde.⁸

33. Näin ollen tarkastelen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksiä vuorotellen sekä direktiivin 2000/35 että direktiivin 2011/7 näkökulmasta.

Ensimmäinen ja toinen kysymys

34. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, joita tarkastelen yhdessä, onko kaupallisiin velkoihin liittyvistä maksuviivästyksistä annettua unionin oikeutta tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan a) velkojalla on oikeus liittyä järjestelmään, jossa sopimukseen perustuva pääsaatava maksetaan nopeutetusti, kun velkoja on noudattanut sopimuksen mukaisia velvollisuuksiaan, edellyttäen, että se luopuu oikeudesta viivästyskorkoihin ja perintäkulojen korvaamiseen, samalla kun b) velkoja voi sen mukaan kieltäytyä liittymästä tällaiseen järjestelmään, jolloin sillä on edelleen oikeus sekä viivästyskorkoihin että korvaukseen, vaikka se joutuukin todennäköisesti odottamaan maksua huomattavasti pidempään. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa kysymyksissään erityisesti nykyisiin direktiivin 2011/7 7 artiklan 2 ja 3 kohtaan, jotka koskevat selvästi kohtuuttomia sopimusehtoja ja selvästi sopimattomia menettelyjä.

Direktiivi 2000/35

35. Direktiivin 2000/35 mukaan sen antamisen tarkoituksena oli torjua ”liian pitkistä maksuajoista ja maksuviivästyksistä – – liikeyrityksille – – [aiheuttavia] runsa[ita] hallinnollisia rasitteita ja kustannuksia”.⁹ Sen johdanto-osan 12 perustelukappaleessa todettiin seuraavaa: ”Tavoitetta torjua maksuviivästyksiä sisämarkkinoilla ei voida saavuttaa riittävästi yksittäisten jäsenvaltioiden toimilla, ja se voidaan siksi paremmin saavuttaa yhteisön toimesta. Tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen. Tämä direktiivi on näin ollen kaikilta osiltaan perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistettujen toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen asettamien vaatimusten mukainen.” Direktiivin johdanto-osan 16 perustelukappaleen mukaan ”maksuviivästys on sopimusrikkomus, joka on tehty velallisen kannalta taloudellisesti houkuttelevaksi useimmissa jäsenvaltioissa alhaisen viivästyskoron ja/tai hitaan perintämenettelyn vuoksi”. Sen johdanto-osan 19 perustelukappaleessa todettiin, että ”tällä direktiivillä olisi estettävä sopimusvapauden väärinkäyttö velkojan vahingoksi”.

⁸ – Ks. mm. tuomio 17.11.2015, RegioPost (C-115/14, EU:C:2015:760, 46 kohta).

⁹ – Johdanto-osan seitsemäs perustelukappale.

36. Heti aluksi on tärkeää huomata, että direktiivin 2000/35 soveltamisala oli suppea. Tuomiossa Caffaro todettiin, että direktiiviä oli tulkittava siinä asetettuun tavoitteeseen ja siinä säädettyyn järjestelmään nähden.¹⁰ Siinä myös lisättiin, että direktiivillä ”pyritään ainoastaan yhdenmukaistamaan mahdollisuuksien mukaan tietyt maksamista koskevat säännöt ja käytännöt jäsenvaltioissa kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumiseksi” ja että sillä ”säännellään – – ainoastaan tiettyjä tällaisiin viivästyksiin liittyviä erityissääntöjä eli viivästyskorkoa – –, omistuksenpidätystä – – ja riidattomien saatavien perintämenettelyjä – –”.¹¹ Kyseisessä asiassa esittämässään ratkaisuehdotuksessa julkisasiamies Trstenjak huomautti, että direktiivillä yhdenmukaistettiin säännöksiä ”vain vähimmäistasoon asti”.¹² Direktiiviä ei toisin sanoen pidä tulkita siten, että sillä pyrittäisiin yhdenmukaistamaan kaikki kaupallisiin toimiin liittyvien velkojen maksuviivästyksiä koskevat jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen näkökohdat.¹³

37. Tarkastelen jäljempänä kahden ensimmäisen kysymyksen yhteydessä tarkemmin yhdenmukaistamista, johon mainitulla direktiivillä pyrittiin.

38. Direktiivin 2000/35 3 artiklan 1 kohdassa velkojille annettiin useita oikeuksia, joiden tarkoituksena oli suojata niitä maksuviivästyksiltä. Siinä täsmennettiin erityisesti päivämäärä, josta korkoa alkoi kertyä,¹⁴ ja sen viivästyskoron määrä, joka velallisella oli velvollisuus maksaa.¹⁵ Korkoa kertyi ainoastaan, jos velkoja oli täyttänyt sopimukseen ja lakiin perustuvat velvoitteensa ja jos se ei ollut saanut erääntynyttä määrää ajoissa, paitsi jos velallinen ei ollut vastuussa viivästyksestä.¹⁶ Direktiivissä myös annettiin velkojalle oikeus vaatia velalliselta kohtuullista korvausta asiaankuuluvista perintäkuluista, jotka olivat aiheutuneet velallisen maksuviivästyksestä (paitsi jos velallinen ei ollut vastuussa viivästyksestä).¹⁷ Perintäkulujen osalta oli noudatettava avoimuuden ja suhteellisuuden periaatteita ottaen huomioon kyseessä oleva velka, ja jäsenvaltiot saattoivat kyseisiä periaatteita noudattaen määrätä erisuuruisille saataville perintäkulujen enimmäismäärän. Direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa säädettiin päivämäärästä, jonka jälkeen korko tuli maksettavaksi, ja maksettavan koron suuruudesta tietyissä tapauksissa.¹⁸

39. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa annettuja maksupäivää ja korkoa koskevia oikeuksia voitiin soveltaa ainoastaan, jollei sopimuksessa ollut toisin sovittu. Kyseisen artiklan 3 kohdassa poistettiin ilmeinen puute, joka suojassa olisi muuten voinut olla, säätämällä selvästi kohtuuttomista sopimusehdoista. Jäsenvaltioiden oli säädettävä, että maksupäivää tai maksuviivästyksen seurauksia koskevaa sopimusta, joka ei ollut 3 artiklan 1 kohdan b–d alakohdan tai 2 kohdan säännösten mukainen, joko ei voitu panna täytäntöön tai se antoi oikeuden vaatia vahingonkorvausta, jos se kaikki tapausta koskevat seikat huomioon ottaen oli selvästi kohtuuton velkojaa kohtaan. Ratkaistaessa sitä, oliko sopimus selvästi kohtuuton, huomioon oli otettava se, oliko velallisella objektiivista syytä poiketa kyseisistä säännöksistä. Jos sopimus todettiin selvästi kohtuuttomaksi, noudatettiin 3 artiklan 1 kohdan b–d alakohdan ja 2 kohdan säännöksiä (ns. lakisääteisiä ehtoja), jolleivät kansalliset tuomioistuimet määränneet muita ehtoja, jotka olivat kohtuulliset. Direktiivin 3 artiklan 3 kohdan soveltamisala ei ulottunut 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädettyihin perintäkuluja koskeviin toimenpiteisiin. Mainitulla säännöksellä annettua suojaa ei kuitenkaan voitu rajoittaa sopimusehdoissa.

10 — Tuomio 11.9.2008, Caffaro (C-265/07, EU:C:2008:496, 14 kohta).

11 — Tuomio 11.9.2008, Caffaro (C-265/07, EU:C:2008:496, 15 ja 16 kohta).

12 — Ratkaisuehdotus Caffaro (C-265/07, EU:C:2008:250, 28 kohta).

13 — Ks. myös tuomio 26.10.2006, komissio v. Italia (C-302/05, EU:C:2006:683, 23 kohta) ja tuomio 3.4.2008, 01051 Telecom (C-306/06, EU:C:2008:187, 21 kohta), joissa todettiin, että direktiivillä ei yhdenmukaisteta kaikkia kaupallisissa toimissa tapahtuvia maksuviivästyksiä koskevia sääntöjä, vaan sillä säännellään ainoastaan tiettyjä tätä alaa koskevia erityissääntöjä.

14 — Kohdan a ja b alakohda.

15 — Kohdan d alakohda.

16 — Kohdan c alakohda.

17 — Kohdan e alakohda.

18 — Ks. myös direktiivin 2000/35 3 artiklasta tuomio 11.12.2008, komissio v. Espanja (C-380/06, EU:C:2008:702, 17 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

40. Direktiivin 2000/35 3 artiklassa velkojille annettiin siis useita maksuviivästyksiin liittyviä oikeuksia.¹⁹ Jos ja siinä määrin kuin asiaankuuluvassa sopimuksessa ei sovittu näistä seikoista, sopimuksen mukaista maksupäivää ja maksettavaa korkoa koskevat ehdot oli johdettava implisiittisesti lainsäädännöstä. Jos kyseisessä sopimuksessa sovittiin näistä seikoista mutta siinä ei annettu 3 artiklan 1 kohdan b–d alakohdassa ja 2 kohdassa annettua suojaa, oli vaarana, ettei sitä voitaisi panna täytäntöön tai se antaisi oikeuden vaatia vahingonkorvausta. Maksuviivästysten perusteella maksettavaa korvausta koskevasta oikeudesta oli säädettävä kansallisessa lainsäädännössä. Velkojan ja velallisen välillä tehtäviä sopimuksia muutettiin vastaavasti, mutta ei yhtään tätä pidemmälle, viivästyskorkoa ja maksuviivästysten perusteella maksettavaa korvausta koskevilta osilta. Tämä oli se (suppea) yhdenmukaistamisen taso, johon direktiivillä pyrittiin. Velkojalle annettiin toisin sanoen useita etuja, joita se saattoi halutessaan käyttää.

41. Voidaanko katsoa, että direktiivi 2000/35 esti sen, että nämä oikeudet saanut velkoja päätti luopua niistä vastineeksi pikaisesta maksusta sellaisessa tilanteessa, jossa se olisi halutessaan voinut myös päättää olla toimimatta näin ja odottaa koko summan maksamista? Mielestäni ei.

42. On nimittäin niin, että oikeuksista luopumiseksi on tehtävä sopimus. Tällainen sopimus olisi kuitenkin lähtökohtaisesti liitännäinen suhteessa ensimmäiseen sopimukseen, jossa varsinainen velka perustettiin. Siinä poikettaisiin ensimmäisellä sopimuksella velkojalle annetuista oikeuksista korvaamalla ne uudella oikeudella eli välitöntä maksua koskevalla oikeudella. Edellyttäen, että oikeus odottaa koko maksun suorittamista oli todellinen eikä näennäinen, mielestäni tällaista järjestelyä ei voida luonnehtia velkojan kannalta selvästi kohtuuttomaksi direktiivin 2000/35 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Tämän luonnehdinnan estää se, että velkojalle on annettu mahdollisuus valita, luopuuko se oikeuksistaan.

43. Kun tätä päättelyä sovelletaan käsiteltävään asiaan, on esitettävä muutamia huomautuksia. Ensinnäkin – kuten IOS Financen asianajaja totesi istunnossa – unionin tuomioistuin on todennut, että vaikka sopimusehdoille on yleensä luonteenomaista tahdon autonomian periaate, unionin oikeussääntöjen soveltaminen voi kuitenkin rajoittaa tätä periaatetta.²⁰ Jotta tätä päättelyä voidaan soveltaa, unionin oikeudella on kuitenkin ensiksi täytynyt rajoittaa tätä autonomiaa. Vaikka direktiivin 3 artiklan 3 kohdan soveltamisen vaikutus oli se, että sopimuspuolten tahdon autonomiaa rajoitettiin tietyssä määrin siltä osin kuin velallinen laiminlöi maksun sen eräpäivänä, mielestäni se ei kuitenkaan rajoittanut tätä autonomiaa edellä 41 kohdassa kuvatussa tilanteessa.

44. Toiseksi kuninkaan asetuksella 8/2013 käyttöön otetulla rahoitusjärjestelmällä annettiin velkojalle kaksi vaihtoehtoa. Se saattoi liittyä järjestelmään, jolloin se sai maksun saatavistaan välittömästi tai ainakin kohtuullisen nopeasti. Vaihtoehtoisesti se saattoi olla liittymättä kyseiseen järjestelmään, jolloin sen tilanne pysyi ennallaan. Tässä tapauksessa velkoja joutui odottamaan maksua pidempään (ehkä huomattavasti pidempään), mutta sillä oli edelleen oikeus viivästyskorkoon ja perintäkulojen korvaamiseen. Kun Espanjan hallituksen asiamieheltä tiedusteltiin asiaa istunnossa, hän totesi, että kaikki velkojat, jotka eivät olleet liittyneet järjestelmään, olivat jo tosiasiasa saaneet maksunsa kokonaisuudessaan. Vaikka komissio väitti tässä yhteydessä tiukasti, ettei järjestelmä ollut tietyllä tavalla vapaaehtoinen eikä velkojilla tosiasiasa ollut valinnanvapautta, tämä väite on mielestäni tehoton Espanjan hallituksen esittämien selitysten valossa.²¹

19 – Unionin tuomioistuin on todennut, että 3 artiklassa jäsenvaltioille asetettu velvollisuus huolehtia siitä, että maksun viivästyessä maksetaan viivästyskorkoa, on ehdoton ja riittävän täsmällinen välittömän oikeusvaikutuksen aikaansaamiseksi. Ks. tuomio 24.5.2012, Amia (C-97/11, EU:C:2012:306, 37 kohta).

20 – Ks. vastaavasti tuomio 20.5.2010, Harms (C-434/08, EU:C:2010:285, 36 kohta oikeuskäytäntöviittaukseksi).

21 – On korostettava, että jos tilanne olisi ollut toinen ja velkojalla ei olisi ollut todellista valinnanmahdollisuutta, pitäisimme tällaista järjestelmää direktiivin vaatimusten vastaisena ja 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla velkojan kannalta selvästi kohtuuttomana.

45. Valinnanvapaus ja siihen liittyvät riskit ovat mielestäni yritysmaailmassa tavanomaisia. Rahoitusjärjestelmän käyttöönoton jälkeen tarjolla oli kaksi vaihtoehtoa. Ensimmäinen vaihtoehto (järjestelmään liittyminen) oli riskittömämpi, mutta siitä saatava palkkio oli pienempi. Toiseen (tilanteen jatkuminen ennallaan) liittyi enemmän riskejä mutta myös suuremman palkkion mahdollisuus. Mielestäni direktiivin tarkoituksena ei ollut estää tällaisia tilanteita.

46. Kolmanneksi asian ratkaisun kannalta merkitystä ei mielestäni ole sillä, että pääasian velallinen oli yksityisyrittäjän sijasta valtiollinen toimija. On totta, että direktiivistä johtuvat jäsenvaltion velvollisuudet käsittävät muutakin kuin pelkän sellaisista toimenpiteistä säättämisen kansallisessa lainsäädännössä, jotka vastaavat direktiivissä vahvistettuja aineellisoikeudellisia sääntöjä. Jäsenvaltio on velvollinen myös soveltamaan kyseisiä sääntöjä ja valvomaan niiden käytännön täytäntöönpanoa.²² Tämä pätee sitä suuremmalla syyllä myös tilanteisiin, joissa velallinen on valtio tai valtiollinen toimija. Jäsenvaltiolle tässä yhteydessä asetettu velvollisuus ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ole direktiivissä asetettuja velvollisuuksia laajempi. Kuten edellä totesin, nämä velvollisuudet eivät olleet niin laajoja, että ne olisivat estäneet pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset velkojille suoritettavia maksuja koskevat järjestelyt, joten edellä kuvaamieni periaatteiden nojalla ei voida edellyttää, että jäsenvaltio noudattaisi vaatimusta, josta ei ole säädetty itse direktiivissä.²³

47. Toisin sanoen kyse on nähdäkseni siitä, olivatko pääasiassa toteutetut jäsenvaltion toimet lainmukaisia. Oletetaan, että velallinen oli yksityinen yritys eikä valtio tai valtiollinen toimija. Ei nähdäkseni olisi kovinkaan vaikea päätellä, että tällainen yritys voisi direktiivin nojalla pätevästi tarjota velkojalle vastaavaa kompromissijärjestelyä kuin IOS Financelle tarjottiin pääasiassa kyseessä olevassa rahoitusjärjestelmässä. Pitäisikö vastauksen olla toisenlainen, jos velallinen olisi jäsenvaltio tai jokin valtiollinen toimija? Mielestäni ei.

48. Istunnossa keskusteltiin myös sen seikan merkityksestä, että pääasian velkoja ei ollut Servicio Murciano de Saludille toimitettujen tavaroiden tai suoritettujen palvelujen alkuperäinen toimittaja tai tarjoaja vaan factoring-yhtiö. Vaikuttaako edellä 41 kohdassa esittämäni päätelmään se, että velkoja ei ole varsinainen toimittaja?

49. Mielestäni ei.

50. Factoring-yhtiöt tarjoavat palveluja yrityksille. Ne ostavat yritysten, jotka toimivat yleensä teollisuus-, jälleenmyynti- tai palvelualalla, saatavat alennettuun hintaan. Alennettua hintaa laskiessaan asianomaiset yritykset ottavat huomioon kaikki merkitykselliset seikat, kuten todennäköisen maksuajan ja maksun laiminlyöntiä koskevan riskin. Tässä yhteydessä yritys joutuu väistämättä käyttämään harkintaa. Yrityksen menestys markkinoilla määräytyy sen perusteella, kuinka hyvin se pystyy määrittämään alennuksen oikean tason. Vastineeksi siitä, että kyseinen yritys hyväksyy tarjotun alennuksen, kyseinen yritys saa välittömästi maksun saatavastaan (tai osasta siitä). Factoring-yhtiö ottaa puolestaan hoitaakseen koko velan perimisen. Assignatus utitur iure auctoris -periaatteen mukaisesti siirretty saatava on täysin sama kuin saatava, joka oli ennen siirtoa kirjattu maksun saaneen yrityksen kirjanpitoon, ei yhtään enempiä eikä vähempää. Tarkasteluun ei mielestäni vaikuta se, että pääasiassa kyseessä oleva factoring-yhtiö nähtävästi maksoi saatavat ennen rahoitusjärjestelmän käyttöönottoa ja sai näin ns. ennakoimatonta voittoa.

22 — Ks. vastaavasti mm. tuomio 10.4.1984, von Colson ja Kamann (14/83, EU:C:1984:153, 23 kohta) ja tuomio 2.8.1993, Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335, 24 kohta). Ks. myös Prechal, S., *Directives in EC Law*, Oxford University Press, Oxford, 2010, s. 51 ja sitä seuraavat sivut.

23 — Lisään täydellisyyden vuoksi, että vaikka ennakkoratkaisupyynnön mukaan maksun IOS Financelle suoritti Servicio Murciano de Salud, Espanjan hallitus totesi istunnossa, että sen oli tosiasiaa suorittanut valtio, jolle Servicio Murciano de Salud oli puolestaan velvollinen korvaamaan sen myöhemmin. Mielestäni tämä seikka ei vaikuta tarkasteluuni.

51. Tästä seuraa, että direktiiviä 2000/35 ja etenkin sen 3 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan a) velkojalla on oikeus liittyä järjestelmään, jossa sopimukseen perustuva pääsaatava maksetaan nopeutetusti, kun velkoja on noudattanut sopimuksen mukaisia velvollisuuksiaan, edellyttäen, että se luopuu oikeudesta viivästyskorkoihin ja perintäkuluja korvaamiseen, samalla kun b) velkoja voi sen mukaan kieltäytyä liittymästä tällaiseen järjestelmään, jolloin sillä on edelleen oikeus sekä viivästyskorkoihin että korvaukseen, vaikka se joutuukin todennäköisesti odottamaan maksua huomattavasti pidempään.

Direktiivi 2011/7

52. Direktiivi 2011/7 on uudelleenlaadittu toisinto direktiivistä 2000/35, ja siinä vahvistetaan entisestään velkojien suojaa kaupallisissa toimissa tapahtuvilta maksuviivästyksiltä. Nähtävästi katsottiin, ettei direktiivillä 2000/35 ollut onnistuttu tai ainakaan riittävän hyvin onnistuttu saavuttamaan velkojien suojaan liittyviä tavoitteita.²⁴ Esittelen seuraavaksi uudella lainsäädännöllä toteutetut tärkeimmät muutokset.

53. Jäsenvaltiot voivat 1 artiklan 3 kohdan mukaan jättää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle velat, joiden osalta on aloitettu maksukyvyttömyysmenettely velallista vastaan, mukaan luettuna menettely, jonka tavoitteena on velkojen uudelleenjärjestely. En käsittele tätä seikkaa tämän enempää, koska unionin tuomioistuimelle ilmoitettiin istunnossa, ettei Espanja ole säätänyt vastaavista toimenpiteistä.

54. Direktiivin 2011/7 3 ja 4 artiklassa säädetään kummassakin, että velkojalla on oikeus viivästyskorkoon, joten ne heijastavat direktiivin 2000/35 3 artiklan 1 kohtaa. Niissä kuitenkin erotetaan toisistaan kahden tai useamman yrityksen väliset kaupalliset toimet²⁵ (joihin sovelletaan 3 artiklaa) ja yritysten ja viranomaisten väliset kaupalliset toimet (joihin sovelletaan 4 artiklaa).²⁶ Koska viranomaisten tulolähteitä pidetään yleensä varmempina ja ne voivat saada rahoitusta edullisemmilla ehdoilla kuin yritykset,²⁷ niihin sovelletaan säännönmukaisesti tiukempia edellytyksiä. Direktiivin 3 artiklassa säädetään maksupäivästä tai -ajasta, että se voidaan määrätä sopimuksessa, kunhan se ei ylitä 60:tä päivää, jollei sopimuksessa nimenomaisesti toisin sovita ja edellyttäen, ettei se ole velkojan kannalta selvästi kohtuuton 7 artiklassa tarkoitettulla tavalla.²⁸ Direktiivin 4 artiklan mukaan maksuaika ei yleensä voi olla yli 30 päivää. Viivästys korko on 3 artiklan mukaisesti sopimuspuolten välillä sovittu korko, jollei kohtuuttomia sopimusehtoja ja sopimattomia menettelyjä koskevista 7 artiklan säännöksistä muuta johdu.²⁹ Direktiivin 4 artiklan mukainen vastaava korko on joka tapauksessa seuraamusluonteinen korko, jonka laskemisessa käytetään perusteena niin sanottua viitekorkoa,³⁰ jota on korotettu vähintään kahdeksalla prosenttiyksiköllä.

24 — Ks. esim. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta (uudelleenlaadittu toisinto) annetun komission ehdotuksen (KOM(2009) 126 lopullinen) perustelut, joissa todetaan, että ”on kuitenkin runsaasti näyttöä siitä, että [direktiivin 2000/35] voimaantulosta huolimatta kaupallisiin toimiin liittyvät maksuviivästykset ovat edelleen yleinen ongelma EU:ssa”.

25 — Yrityksellä tarkoitetaan 2 artiklan 3 alakohdan mukaan ”muuta organisaatiota kuin viranomaista sen harjoittaessa itsenäistä taloudellista tai ammattitoimintaansa, vaikka tätä toimintaa harjoittaisi vain yksi henkilö”.

26 — Viranomaisella tarkoitetaan 2 artiklan 2 alakohdan mukaan ”hankintaviranomaista, siten kuin se on määritelty [vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivin 2004/17/EY [(EUVL 2004, L 134, s. 1)] 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja [julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivin 2004/18/EY [(EUVL 2004, L 134, s. 114)] 1 artiklan 9 kohdassa, riippumatta sopimuksen kohteesta tai arvosta”.

27 — Johdanto-osan 23 perustelukappale.

28 — Ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 57 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

29 — Ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 57 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

30 — Viitekorolla tarkoitetaan 2 artiklan 7 alakohdan mukaan jompaakumpaa seuraavista: ”a) jäsenvaltiossa, jonka rahayksikkö on euro i) Euroopan keskuspankin viimeisimpiin perusrahoitusoperaatioihinsa soveltamaa korkoa; tai ii) vaihtuvakorkoisten huutokauppanemettelyjen tuloksena Euroopan keskuspankin viimeisimpiin perusrahoitusoperaatioihinsa soveltamaa marginaalikorkoa; b) jäsenvaltiossa, jonka rahayksikkö ei ole euro, kyseisen jäsenvaltion keskuspankin määrittämää vastaavaa korkoa”.

55. Direktiivin 6 artiklassa annetaan velkojille, jotka pyrkivät saamaan korvausta perintäkuluista, paremmat takeet kuin sitä vastaavassa direktiivin 2000/35 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa. Siinä todetaan erityisesti, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että viivästyskoron tullessa kaupallisissa toimissa maksettavaksi 3 tai 4 artiklan mukaisesti velkojalla on oikeus saada velalliselta vähintään kiinteä 40 euron summa.

56. Direktiivin 2011/7 7 artiklalla korvataan direktiivin 2000/35 3 artiklan 3 kohta. Mainitun 7 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että maksupäivää tai -aikaa, viivästyskorkoa tai perintäkulojen korvaamista koskevaa sellaista sopimusehtoa, joka on selvästi kohtuuton, tai sellaista menettelyä, joka on selvästi sopimaton velkojaa kohtaan, joko ei voida panna täytäntöön tai että se antaa oikeuden vaatia vahingonkorvausta. Ratkaistaessa sitä, onko sopimusehto selvästi kohtuuton tai menettely selvästi sopimaton, otetaan huomioon kaikki tapausta koskevat seikat. Vaikka direktiivin 2011/7 7 artiklan 1 kohdan sanamuoto ei ole täysin sama kuin direktiivin 2000/35 3 artiklan 3 kohdan sanamuoto, siinä velkojille annetun suojan sisältö ei kuitenkaan tältä osin eroa edeltäjästään. Direktiivin 7 artiklan 2 ja 3 kohdassa on kuitenkin otettu käyttöön huomattavasti aiempaa laajempi velkojien suoja, ja niitä on aiheellista tarkastella yksityiskohtaisesti.

57. Ensinnäkin 7 artiklan 2 kohdassa säädetään, että sopimusehto tai menettely, jonka mukaan viivästyskorkoa ei voida periä, on 7 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa katsottava selvästi kohtuuttomaksi tai sopimattomaksi. Vaikka ilmaisu ”sopimusehto” ei ole tarpeen selittää, käsite ”menettely” voi tarvita selvennystä. Sitä ei määritellä direktiivissä. Nähdäkseni menettelyn on katsottava olleen voimassa jo sopimuksen tekemisen ajankohtana. Tällä tarkoitan järjestelyä, jota ei ole nimenomaisesti kirjattu sopimukseen tai määritelty siinä mutta joka kuitenkin sitoo sopimuspuolia yleensä niiden välisten liiketoimien kulun takia tai kyseisen liiketoiminta-alan käytäntöjen ja tapojen vuoksi. Tämä on lainsäädännön merkityksellisen osan systematiikan ja tavoitteen mukaista, eli näin vahvistetaan säännöt, joilla säännellään sellaisten osapuolten, joista toisen neuvotteluasema on tyypillisesti vahvempi kuin toisen, välillä tehtyjen sopimusten aineellista vaikutusta. Tarvittavan suojan antamiseksi 7 artiklan 2 kohdassa vahvistetaan maksuja ja maksuviivästysten seurauksia koskevat säännöt, jotka osapuolia kehoitetaan lähtökohtaisesti sisällyttämään sopimuksiinsa (porkkana) ja jotka – jos niitä ei sisällytetä sopimukseen – johtavat (tai voivat joissakin tapauksissa johtaa) siihen, ettei sopimusta voida panna täytäntöön, tai antavat oikeuden vaatia vahingonkorvausta (keppi).

58. Käsitteen ”menettely” tulkinnasta esittämäni päätelmää tukee direktiivin 2011/7 johdanto-osan 28 perustelukappale, jossa todetaan seuraavaa: ”Tällä direktiivillä olisi estettävä sopimusvapauden väärinkäyttö velkojan vahingoksi. Tällaisena väärinkäyttönä voidaan pitää sitä, että maksupäivää tai -aikaa, viivästyskorkoa tai perintäkulojen korvaamista koskeva sopimusehto tai menettely ei ole perusteltu velalliselle myönnettyjen ehtojen johdosta tai sen pääasiallisena tarkoituksena on parantaa velallisen maksuvalmiutta velkojan kustannuksella. Tutkijoiden laatiman yhteisen viitekehysluonnoksen^[31] mukaisesti velkojan kannalta kohtuuttomina tai sopimattomina olisi pidettävä kaikkia sopimusehtoja tai menettelyjä, jotka poikkeavat selvästi hyvästä liiketavasta ja ovat kunniallisen ja vilpittömän menettelyn vaatimuksen (good faith and fair dealing) vastaisia. – –” Huomaan tässä yhteydessä, että yhteisessä viitekehyksessä on määritelty käsite ”sopimusehdot” seuraavalla tavalla: ”sopimusehdot voidaan johtaa sopimuspuolten nimenomaisesta tai hiljaisesta sopimuksesta, oikeussäännöistä, sopimuspuolten välillä vakiintuneista käytännöistä tai tavoista”.³²

31 – Asiakirja on saatavilla internetissä osoitteessa http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf.

32 – Asiakirjan II. – 9:101 kohta.

59. Toiseksi 7 artiklan 3 kohdassa vahvistetaan olettava, jonka mukaan sopimusehto on selvästi kohtuuton tai menettely selvästi sopimaton, jos niiden mukaan perintäkuluista ei voi saada korvausta. Tältä osin se eroaa 7 artiklan 2 kohdasta, jossa todetaan, että sopimusehto tai menettely, jonka mukaan viivästyskorkoa ei voida periä, on ”katsottava” selvästi kohtuuttomaksi tai sopimattomaksi. Toteamus on toisin sanoen sen osalta lopullinen, kun taas 3 kohdan olettava on kumottavissa. Velallisen, joka pyrkii kumoamaan tämän olettaman, on siis esitettävä riittävä näyttö vastakkaisten väitteiden kumoamiseksi ja näytettävä toteen oma väitteensä.

60. Tätä seikkaa lukuun ottamatta 7 artiklan 3 kohtaa on tulkittava samalla tavalla kuin sen 2 kohtaa.

61. Vaikka direktiivillä 2011/7 on epäilemättä lujitettu velkojien suojaa maksuviivästyksiltä, sen yleinen rakenne on pääosin sama kuin direktiivin 2000/35 yleinen rakenne. Siinä siis edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että velkojille annetaan oikeuksia, jotka koskevat ajankohtaa, josta lähtien viivästyskorkoa on sopimuksen mukaan maksettava, viivästyskoron määrää ja perintäkulojen korvaamista. Jos velallinen yrittää sisällyttää sopimukseen selvästi kohtuuttomia sopimusehtoja tai selvästi sopimattomia menettelyjä, tämä voi johtaa ja tosiasiaa johtaakin siihen, että kyseistä määrystä ei voida panna täytäntöön tai se antaa oikeuden vaatia vahingonkorvausta.

62. Mikään direktiivin 2011/7 säännös ei nähdäkseni kuitenkaan estä sopimusvelvoitteensa täyttäneitä velkojaa sopimasta pätevästi velallisen kanssa vapaaehtoisesta järjestelystä, jossa se saa välittömästi maksun sopimuksen mukaisesta pääsaatavasta vastineeksi siitä, että se luopuu maksuviivästyksen liittyvistä ja perintäkulojen korvaamista koskevista vaatimuksista, joihin sillä muuten olisi oikeus. Erityisesti minusta vaikuttaa siltä, että tällaista järjestelyä koskevat ehdot eivät ole direktiivin 7 artiklan 1–3 kohdassa tarkoitettuja sopimusehtoja tai menettelyjä, eivätkä ne siten ole selvästi kohtuuttomia tai selvästi sopimattomia edellä 42 kohdassa esitetyistä syistä. Kun tarkastellaan direktiivin 2011/7 soveltamista pääasiassa, edellä 43–50 kohdassa direktiivistä 2000/35 esittämiäni toteamuksia voidaan soveltaa myös kyseiseen direktiiviin.

63. Lisään, että vaikka Saksan hallitus katsoo, ettei direktiivin 2011/7 7 artiklan 2 ja 3 kohtaa sovelleta pääasian olosuhteissa, se väittää, että 7 artiklan 1 kohta on joka tapauksessa merkityksellinen. Kyseistä säännöstä ei toisin sanoen ole ajallisesti rajoitettu samalla tavoin kuin 2 ja 3 kohtaa.

64. En yhdy tähän näkemykseen.

65. Kun lainsäätäjä käytti ilmaisua ”sopimusehto tai menettely” kussakin 7 artiklan 1, 2 ja 3 kohdassa, se tarkoitti selvästi, että kutakin näistä säännöksistä sovelletaan samassa tilanteessa. Artiklan 2 ja 3 kohta ovat siis ainoastaan tiukempia säännöksiä, jotka koskevat erityisen räikeitä väärinkäyttötapauksia. Niitä sovelletaan ”1 kohtaa sovellettaessa”. Kutakin kolmea kohtaa sovelletaan ajallisesti samalla tavoin.

66. Tästä seuraa nähdäkseni, että direktiiviä 2011/7 ja etenkin sen 7 artiklan 2 ja 3 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan a) velkojalla on oikeus liittyä järjestelmään, jossa sopimukseen perustuva pääsaatava maksetaan nopeutetusti, kun velkoja on noudattanut sopimuksen mukaisia velvollisuuksiaan, edellyttäen, että se luopuu oikeudesta viivästyskorkoihin ja perintäkulojen korvaamiseen, samalla kun b) velkoja voi sen mukaan kieltäytyä liittymästä tällaiseen järjestelmään, jolloin sillä on edelleen oikeus sekä viivästyskorkoihin että korvaukseen, vaikka se joutuukin todennäköisesti odottamaan maksua huomattavasti pidempään.

Kolmas kysymys

67. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää kolmannen kysymyksen vain siltä varalta, että ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, joten siihen ei ole tarpeen vastata.

Ratkaisuehdotus

68. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Juzgado Contencioso-Administrativo n.º 6, Murcian (Murcian hallintotuomioistuin nro 6, Espanja) esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

- Kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 29.6.2000 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2000/35/EY ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohtaa sekä kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 16.2.2011 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2011/7/EU ja erityisesti sen 7 artiklan 2 ja 3 kohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan
  - a) velkojalla on oikeus liittyä järjestelmään, jossa sopimukseen perustuva pääsaatava maksetaan nopeutetusti, kun velkoja on noudattanut sopimuksen mukaisia velvollisuuksiaan, edellyttäen, että se luopuu oikeudesta viivästyskorkoihin ja perintäkulojen korvaamiseen, samalla kun
  - b) velkoja voi sen mukaan kieltäytyä liittymästä tällaiseen järjestelmään, jolloin sillä on edelleen oikeus sekä viivästyskorkoihin että korvaukseen, vaikka se joutuukin todennäköisesti odottamaan maksua huomattavasti pidempään.
- Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään kolmanteen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.